

Alfa ve Omega

Evrenin Başlangıcı ve Sonu
Charles Seife

Çev. Nedim Çatlı

Metis Yayınları, Metis Bilim, Eylül 2010

İnsanoğlunun varoluşundan beri kafa yorduğu olgulardan biri içinde yaşadığı evren. Her kültürde evrenin doğuşu, düzeni ve akıbetiyle ilgili ilkel evrenbilim olarak da nitelenebilecek birtakım inançlar ve fikirler var olmuş. Günümüzde artık tamamen bilimin bir araştırma alanı haline gelen evren, popüler bilim yazınında da en çok ilgi çeken ve merak uyandıran konular arasında. Bu ilgi de aslında karşılıksız bırakılmış sayılmaz; evrenbilime ilişkin, usta kalemlerin ürünü çok sayıda popüler bilim kitabı yayımlanıyor, hatta bunlar arasından önemli sayıda eser Türkçeye de çevriliyor. İşte bunlardan biri, bilim yazarı Charles Seife'nin yazdığı *Alfa ve Omega* adlı eser. Çevirisi geçtiğimiz yılın Eylül ayında yayımlanan *Alfa ve Omega*, bilim insanlarının evrenin başlangıcına ve sonuna ilişkin gizemleri aydınlatmaya en yakın konumda bulunduğu günümüzde evrenbilimin ilgilendiği temel konuları, bu alandaki temel kavramları, evrene dair neyin nasıl bilinebildiğini, bilinemeyenleri ve ileride bilinebilecekleri, her yaşta ve her kesimden insanın anlayabileceği popüler bir dille anlatıyor.

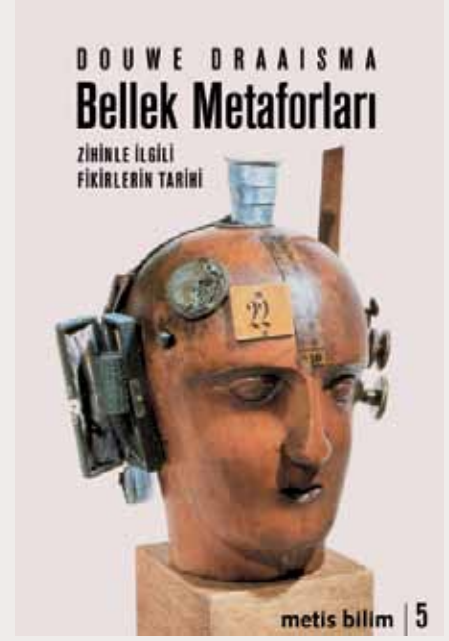
Kitapta evrenin doğuşu, Büyük Patlama, kozmik arka plan ışınması, süpernovalar, kara delikler, kara cisimler, kırmızı devlerle beyaz cücelerin ölüm dansı, karanlık madde ve karanlık enerji, karşı-madde, atomaltı parçacıklar, uzay-zamandaki bükülmeler, süpersimetri, genişleyen evrende madde ve hayatın muhtemel sonu gibi çok sayıda konu ele alınıyor.

Seife, kitabın ilk bölümlerinde evrenbilimin gerçek anlamda bir bilim olarak ortaya çıkış öyküsünü anlatıyor ve evrenbilimin gelişiminde, sonuncusunun halen devam etmekte olduğunu söylediği, üç devrime vurgu yapıyor. Seife'ye göre bu devrimlerin ilki evrenin merkezine Dünya yerine Güneşi koyarak Aristoteles evrenbilimine temelden meydan okuyan Kopernik kuramıydı. İkinci devrim Hubble teleskopu sayesinde elde edilen verilerle, evrenin büyüklüğü konusunda daha gerçekçi bir anlayış gelişmesi ve evrenin doğuşuna ilişkin ilk bilgilerin elde edilmesi idi. Seife, süpernovaların habercisi olduğu üçüncü devrimin ise bilim insanlarını "insanlığın başına musallat olmuş ebedi soruları" cevaplamaya eşliğine getirdiğini, hatta bunlardan birinin cevaplandığını anlatıyor.

Seife bilim yazarlığındaki tecrübesi sayesinde evrenbilimin anlaşılması zor, karmaşık konularını sade bir dille, formüller kullanmaksızın, ustaca benzetmeler yardımıyla, fizik konusunda temeli olmayanların bile anlayabileceği bir biçimde aktarıyor. Yazar yer yer açıklayıcı çizimlerden de yararlanmış. Kitabın en ilginç bölümlerinden biri de yazarın Nobel'e layık olduğunu öngördüğü, eğer bir gün başarılabilirse

kâşifine Nobel Ödülü getirebileceğini düşündüğü olası keşifleri sıraladığı ek bölüm.

Alfa ve Omega evrenbilimle ilgili temel kavramları ve bu alandaki son gelişmeleri merak eden ve anlamak isteyen herkes için...

Bellek Metaforları

Zihinle ilgili fikirlerin tarihi

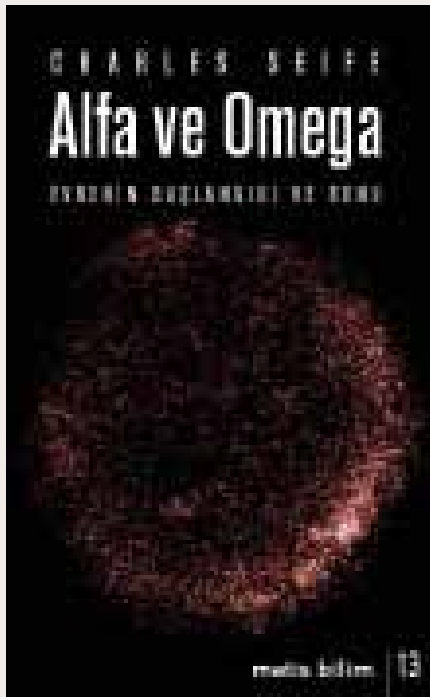
Douwe Draaisma

Çev. Gürol Koca

Metis Yayınları, Metis Bilim, Haziran 2007

Bilim tarihine ilişkin popüler bilim kitapları sadece bilimsel araştırmaların gelişimini anlatmakla kalmıyor, insanoğlunun düşünme biçimlerinin evrimine, insanlık tarihine ve tarih öncesine ait farklı dönemlerin sosyal, kültürel, entelektüel ve teknolojik atmosferine dair pek çok bilgi de sunabiliyor. Popüler "bilim tarihi" kitapları bu yönleriyle birer genel kültür hazinesi işlevi görebiliyor. Ayrıca bir bilim alanını doğuşu ve evrimi içerisinde tanımak, kişinin o alana ilişkin anlayışını da zenginleştiriyor. Metis Yayınları'nın çevirisinin ilk baskısını 2007'de yayımladığı *Bellek Metaforları* adlı kitap, okura tam da bunları sunabilen bir popüler bilim kitabı.

Bellek olgusu felsefe, psikoloji, psikiyatri ve günümüzde bilişsel bilimler olarak adlandırılan alanlar dahil pek çok bilim dalının konu aldığı bir olgudur. İnsanoğlu kaçınılmaz olarak kendini insan yapan özellikler üstüne kafa yormuştur. Zihnin çeşitli yönleri de

Charles Seife

Amerikalı bilim yazarı, gazeteci, öğretim üyesi. Princeton Üniversitesi Matematik Bölümü'nden mezun oldu; Yale Üniversitesi'nde matematik, Columbia Üniversitesi'nde gazetecilik yüksek lisansı yaptı. Yazıları *Science*, *New Scientist*, *Economist*, *Scientific American* gibi birçok dergide yayımlandı. Bilim ve matematik konulu televizyon programlarına danışmanlık da yapan Seife, halen New York Üniversitesi'nde gazetecilik dersleri veriyor. Kitapları şunlar: *Sıfır: Tehlikeli Bir Düşüncenin Yaşamöyküsü* (2000, Evrim), *Decoding the Universe* (2007), *Sun in a Bottle: The Strange History of Fusion and the Science of Wishful Thinking* (2008), *Proofiness: The Dark Arts of Mathematical Deception* (2010)

Douwe Draaisma

Douwe Draaisma (1953) Hollanda'daki Groningen Üniversitesi'nde psikoloji ve felsefe eğitimi almıştır ve halen aynı üniversitenin Psikoloji Tarihi ve Teorisi bölümünde öğretim üyeliği yapmaktadır. Utrecht Üniversitesi'ndeyken bellek dilinin metaforik doğası hakkında yazdığı tez 1993'te *De metaforenmachine. Een geschiedenis van het geheugen* (Bellek Metaforları, Metis, 2007) adıyla kitaplaşmış, Hollanda Ulusal Psikologlar Enstitüsü'nün verdiği Heymans ödülünü kazanan kitap hem kendi dilinde hem de çevrildiği sekiz dilde büyük ilgi görmüştür. Yazarın 2001'de yayımlanan *Waarom het leven sneller gaat als je ouder wordt. Over het autobiografische geheugen* (Yaşlandıkça Hayat Neden Çabuk Geçer, Metis, 2008) adlı kitabıysa daha da büyük yankı uyandırmış ve on bir dile çevrilmiştir. Draaisma bu kitapla Hollanda'da dört ödül almıştır: "En iyi düşünsel deneme" kitabına verilen J. Greshoff Ödülü, bilgi ve bilim alanında en iyi inceleme kitabına verilen Euroka Ödülü, Jan Hanlo Edebi Deneme Ödülü ve Ulusal Psikologlar Enstitüsü'nün psikoloji alanını en iyi tanıtan kitaplara verdiği medya ödülü.

Draaisma deneysel psikolojinin ilk dönemlerinde kesinlik kavramının rolü üzerine yaptığı araştırmaların sonuçlarını *The Age of Precision: F. C. Donders and the Measurement of Mind* (Kesinlik Çağı: F. C. Donders ve Zihnin Ölçümü, 2002) adlı kitapta yayımlamıştır. 2006 yılında da *Ontregelde geesten. Ziektegeschiedenissen* (Akıl Hastalıkları) adlı bir kitabı yayımlanan Draaisma'nın Hollandalı psikolog ve felsefeci Heymans, felsefeci William James üzerine ve zaman ölçümünün tarihi ve nörolojinin tarihi konularında kaleme aldığı çeşitli bilimsel makaleleri de vardır.

bu özelliklerin en temel olanları arasında yer alır. Otobiyografik belleği konu alan "Yaşlandıkça Hayat Neden Çabuk Geçer" adlı kitabının çevirisi yine Metis Yayınları'ndan çıkan yazar Douwe Draaisma, *Bellek Metaforları* adlı bu kitabında insan belleğiyle ilgili fikirlerin, araştırmaların ve tartışmaların bir tarihini sunuyor. Yazar bu kitapta kendi deyişiyle "perspektif olarak araştırmacıların teorilerinde kullandıkları metaforları ve çizimleri" seçmiş ve bu perspektiften bir bellek tarihi oluşturmuş.

Zihne ve belleğe ilişkin pek çok olgu, süreç ve kavram öteden beri ancak başka (genellikle daha somut) kavramlarla benzerlikler kurularak tarif edilebilmiş. Bu da zihinle ve bellekle ilgili araştırmalarda çok sayıda metaforun ortaya çıkması sonucunu doğurmuş. Bilgiler ve fikirler gelişip değiştikçe metaforlar yenilenmiş, bazı metaforlara çağlar boyunca etkisini sürdürmüştür. Kitapta mum tabletlerden kitaplara, fotoğraftan bilgisayarlara ve hologramlara kadar, bilgi depolamak için kullanılan pek çok aracın belleğe ilişkin metaforlarda nasıl kullanıldığı anlatılıyor. Kitap bellek araştırmalarının (ve düşüncelerinin) bir tarihini oluştururken bir yandan da metaforların bilimsel bilgiyi ifade etmede, aktarmada ve hatta üretmede ne kadar önemli olabildiğini gözler önüne seriyor.

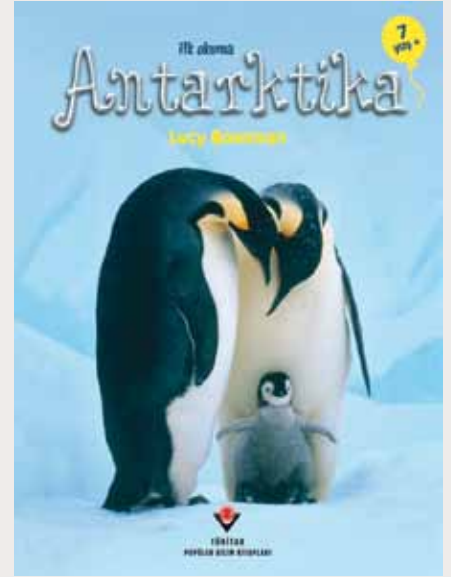
Yazar engin birikimi ve titiz araştırmacılığı sayesinde tarihsel akışı çarpıcı ilişkiler ve zarif bağlantılar kurarak aktarıyor. Usta ve akıcı anlatımı hayli yoğun bir bilgi yükünü anlaşılır biçimde sunuyor. Kitapta belleği (ya da zihni) tarif etmede kullanılmış pek çok tarihi çizim, bellek araştırmaları ve araştırmacılarına ilişkin pek çok belge ve fotoğraf bulunuyor. Kitabın sonunda da kitaptaki birtakım notlara ilişkin kaynakça, illüstrasyon listesi ve dizin yer alıyor.

2007'den beri kitapçı raflarında yer alan *Bellek Metaforları* hem bilim tarihi meraklılarının, hem genel kültür okurlarının, hem de dille ve edebiyatla ilgilenenlerin ilgisini çekebilir.

Antarktika

Lucy Bowman
Çev. İlay Çelik
TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları,
Ağustos 2010

Buzlarla kaplı gizem dolu Antarktika kıtası hemen herkes için ilgi çekicidir. Bu uç iklim şartlarında yaşayan canlılar, mevsimden mevsime uzunlukları çok değişen gece ve gündüz süreleri, buzlarla kaplı kıtanın sıra dışı yüzey şekilleri ve daha pek çok özelliği ayrı ayrı merak konusudur. Çevirisi TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları'ndan geçtiğimiz yılın Ağustos ayında yayımlanan *Antarktika* adlı ilk okuma kitabı, küçük okurlarımızı bu ilginç kıtanın gizemli dünyasında renkli bir yolculuğa çıkarıyor. Buzulların yapısı, Antarktika'da yapılan çalışmalar, Antarktika'da çalışan insanların yaşamları, Antarktika'da yaşayan canlılar ve macerape-

restlerin Antarktika seyahatleri gibi konuların anlatıldığı kitap kaliteli fotoğraflar ve sevimli çizimlerle zenginleştirilmiş. Kitabın sonunda okurların anlamakta zorluk çekebileceği kelimelerin yer aldığı küçük bir sözlük ve dizin yer alıyor. Bol resimli bu kitabı küçük okurlarımız kendileri okuyabilecekleri gibi henüz okuma bilmeyen okurlarımız da ebeveynleriyle birlikte inceleyebilir. Kitabın tüm okurlarımıza yeni yerler keşfetme ve öğrenme merakı kazandırmasını ve okuma sevgisi aşılamasını diliyoruz.

"Acaba Antarktika'da yaşamak nasıldır?
Penguenler buzun üzerinde nasıl hızla hareket eder?
Güney Kutbu'nu kim keşfetti?
Foklar neden o kadar şişman?"

Lucy Bowman

Lucy Bowman çocuk kitapları yazarı. Yayımlanan eserlerinden bazıları: *İlk Okuma-Minik Hayvanlar* TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları, 2010, *Çıkartmalı Kıyafetleriyle Kızlar Tatilde*, İş Bankası Kültür Yayınları, 2010, *Çıkartmalı Kış Eğlenceleri Kitabım*, İş Bankası Kültür Yayınları, 2010, *Rainforest: Level 2: Internet Referenced (Beginners Nature)*, *Seashore* (Usborne Beginners), *Christmas Sticker Book* (Activity Books) ve *Bugs: Level 1: Internet Referenced (Beginners Nature)*

Bu soruların cevaplarını ve buz üzerinde yaşamın nasıl olduğu ile ilgili ilginç bilgileri bu kitapta bulacaksınız."